

ΜΑΡΙΑ ΑΝΝΑ ΣΟΦΙΑ ΚΑΙΚΙΛΙΑ

Καλλιτεχνικό φαινόμενο, σύγχρονος μύθος

ΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ Γ. ΤΣΟΥΠΡΟΥ

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΜΠΟΓΔΑΝΗ-ΣΟΥΓΙΟΥΛΑ
Μαρία Κάλλας
Ζώντας μόνο για την τέχνη
 Εικονογράφηση: Studded Betrayal (Χριστίνα Δημητρά)
 ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ, 2023

του 1930, ζητούμενο της επαναφοράς και του εκφραστικού επαναπροσδιορισμού «ενός από τα περισσότερο προσιτά και αγαπητά στο κοινό κεφάλαια του λυρικού ρεπερτορίου: του αποκαλούμενου «μπελκάντο» του πρώτου ημίσεος του 19ου αιώνα», το οποίο, πλέον, αντιμετωπίζεται ως «συγκεκριμένης αισθητικής παρακαταθήκης για την καλλιέργεια της λυρικής τέχνης εν γένει». Η Κάλλας μεσουρανάει κατά την εποχή του τέλους της όπερας ως ζωντανού και αναπαραγόμενου είδους. Την κομβική εκείνη στιγμή, όταν η κοινωνικά φορτισμένη αισθητική στροφή μετατόπισε και το επίκεντρο των θεατρικών χαρακτήρων «από την αριστοκρατία και την ιπποσύνη στον καθημερινό ή ακόμη και στον απόβλητο άνθρωπο μέσω του νατουραλισμού ή βερισμού στην Ιταλία», η Κάλλας κατορθώνει «να συντήξει τον σφοδρό και συχνά ωμό υποκριτικό ρεαλισμό της εξαγγελίας των νέων καιρών και ρευμάτων με την υπερβατική

Η Μαρία Κάλλας αποτελεί «ορόσημο στην ιστορία του μελοδράματος ως κορυφαίου συνθέματος αριθμού παραστατικών και άλλων τεχνών»

δεξιότητες των ελαφρών υψιφώνων του παρελθόντος», συγκροτώντας μια συνδυαστική φωνητική έκφραση, που «είχε τον αντίκτυπο ενός αφυπνιστικού σοκ». Η κυριολεκτικά χαμαιλεοντική ερμηνευτική της προσαρμογή και εμβάθυνση, η εμβληματική αμεσότητα και τα πολυποίκιλα τεχνικά χαρακτηριστικά του «φαινομένου Κάλλας» ήταν, ωστόσο, και αυτά που κόστισαν στον φωνητικό μηχανισμό της θρυλικής σοπράνο (που «φαινόταν να υπερβαίνει την πα-

ραδοσιακή κατηγορική κατανομή σε ελαφρές, λυρικές και δραματικές υψιφώνους») την καλλιτεχνική κάμψη – τιμωρία της ύβρεως που συνιστά η αγνόηση της απαγόρευσης των συνεχών μεταπτώσεων από το ένα ρεπερτόριο στο άλλο.

Η δραστική επιβράχυνση της σταδιοδρομίας της Κάλλας, αδήριτο τίμημα της αγέρωχης όσο και άφρονος (όπως διεφάνη) χρήσης του εργαλείου της φωνής της, δεν έπληξε, πάντως, τον «μύθο» της, ο οποίος παραμένει ισχυρότατος, αποδεδειγμένος, επιπλέον, σταδιακά από τα πάσης φύσεως βιογραφικά στοιχεία (τα οποία, άλλωστε, αφήνουν αδιάφορους/ες τους/τις νεότερους/ες προσήλυτους/ες) και ευκταίως επικεντρωμένοι στην πολύτιμη κληροδοσία της δισκογραφίας της, η οποία και την αίρει σε ιδιαίτερο βάθρο, πιστοποιώντας στο διηνεκές την προσωπικότητα μιας (ολοκληρωμένης ήδη από τα πρώτα της βήματα, σύμφωνα με τις σταχυολογημένες από τον Πολύβιο Μαρσάν κριτικές της αθηναϊκής περιόδου) καλλιτέχνης που οδηγήθηκε κατευθείαν στην ουσία του έργου που υπηρετήσε.

Η ανά χείρας αναθεωρημένη έκδοση (στη θέση της παλαιότερης, του 2005, στην οποία, παρεμπιπτόντως, υπήρχε ένα βιογραφικό «της προκοπής» για τη Δέσποινα Μπογδάνη-Σουγιούλ, όπου αναφέρονταν οι μουσικές σπουδές της καθώς και η συναφής πλούσια δραστηριότητά της και όχι, όπως εδώ, μια βιογραφίζουσα μικροϊστορία, από αυτές που συνηθίζονται εσχάτως, χωρίς, όμως, και να χρησιμοποιούν σε κάτι, ενώ αντίθετα μπορούν να βλάψουν την εντύπωση που αποκομίζει το αναγνωστικό κοινό για το εκάστοτε βιβλίο), με νέα εικονογράφηση και πρόσθετα πραγματολογικά στοιχεία σχετικά με την όπερα στις τελευταίες σελίδες, απευθύνεται σε ηλικίες κοντινές με την ηλικία της ίδιας της Κάλλας, όταν ενδεκάχρονη κέρδισε το πρώτο της βραβείο σε παιδικό μουσικό διαγωνισμό (έναν από τους πολλούς στους οποίους έλαβε μέρος τότε). Τον επόμενο χρόνο, συγκεκριμένα στις 7.4.1935, όπως μαρτυρεί σχετικό ηχητικό ντοκουμέντο, συμμετείχε στο talent show «Major Bowes Amateur Hour», ενώ τρία χρόνια αργότερα, στις 11.4.1938, πραγματοποιούσε την παρθενική δημόσια εμφάνισή της στην αίθουσα του «Παρνασσού», στο πλαίσιο μελοδραματικής βραδιάς της τάξης της στο Εθνικό Ωδείο.

Μια (επετειακή) έκδοση-ευκαιρία για πρόσκτηση σημειουσών γνώσεων και, ίσως, για την αρχή μιας μουσικής μύησης γιατί όχι;